

Sommerens undersøgelser af narhvaler i Østgrønland

En gruppe forskere og teknikere fra Naturinstituttets afdeling for Pattedyr og Fugle var på togt i Østgrønland i august måned med Professor Dr. Scient. Mads Peter Heide-Jørgensen i spidsen for at udføre optællinger og mærkninger af narhvaler. Aktiviteterne fandt sted ved Ittoqqortoormiit i Scoresby Sund og i Kangerlussuaq Fjord, der ligger nord for Tasiilaq. Gruppen er nu tilbage på instituttet og er i fuld gang med at behandle alle de indsamlede data.

- En stor del af vores opgave består i rådgivning om, hvor meget der kan fanges, eksempelvis af narhvaler i de forskellige områder i Grønland. NAMMCOs anbefalinger om fangstniveau falder langsomt med tiden efter den seneste optælling, og da den seneste optælling af narhvalbestanden i Østgrønland fandt sted for ca. 10 år siden, skulle der tælles i år, siger Mads Peter Heide-Jørgensen.

Tidsrammen for optællingen var stram for at sikre, at narhvalerne kunne tælles, inden de begyndte at bevæge sig ud af fjordsystemet.

- Det skete over en kort periode, da vi skulle sikre, at de ikke når at flytte sig så meget, at vi ender med at tælle de samme hvaler to gange. Vi udnytter tidspunktet, hvor narhvalerne svømmer ind til kysten og ind foran gletsjerne i august måned. Og i denne ombæring har vi optalt dem i alle sidefjordene i Scoresby Sund fjordsystemet, langs Blosserville Kysten og videre ned til Sermilik-fjorden og Isortoq-området ved Tasiilaq, fortæller forsker ved Naturinstituttet, Rikke Guldborg Hansen, der stod for den praktiske del af optællingen.

1. GN's station i Hjørnedal, Østgrønland. Forskere og lokale fangere venter på narhvaler. Henover flyver en Twin Otter, der bruges til narhvaloptællinger i 2016. Foto: Carsten Egevang.

Optælling i fugleperspektiv

Et fastvinget Twin Otter-fly fra Island blev brugt til optællingerne, hvor i alt fire observatører, to på hver side af flyet, observerede uden kontakt med hinanden gennem boblevinduer. Boblevinduerne bruges for at observatøren kan se hele beflyvningsområdet og dermed undgå, at der bliver overset narhvaler under optællingen. Observatørernes tal bliver først sammenlignet efter turene. Der er desuden monteret et videokamera på undersiden af flyet, som optager alt hvad der foregår under flyet, der flyver relativt lavt i ca. 200 meters højde.

- Det er ikke sikkert, at det optagne filmmateriale kan bruges direkte til optælling, men det kan bruges, hvis der skulle opstå tvivl og ellers til at se, hvor meget is der i området, siger Rikke Guldborg Hansen.

Mads Peter Heide-Jørgensen: - Vi ved fra tidligere undersøgelser, at der ikke er narhvaler uden for fjordsystemet på denne årstid – altså ude i det åbne hav, hvor de opholder sig vinteren. Så derfor er det nemmere for os at tælle dem om sommeren, hvor de er koncentreret inde under land.

I alt blev der fløjet ca. 50 timer i løbet af de to uger, optællingen varede i Østgrønland.

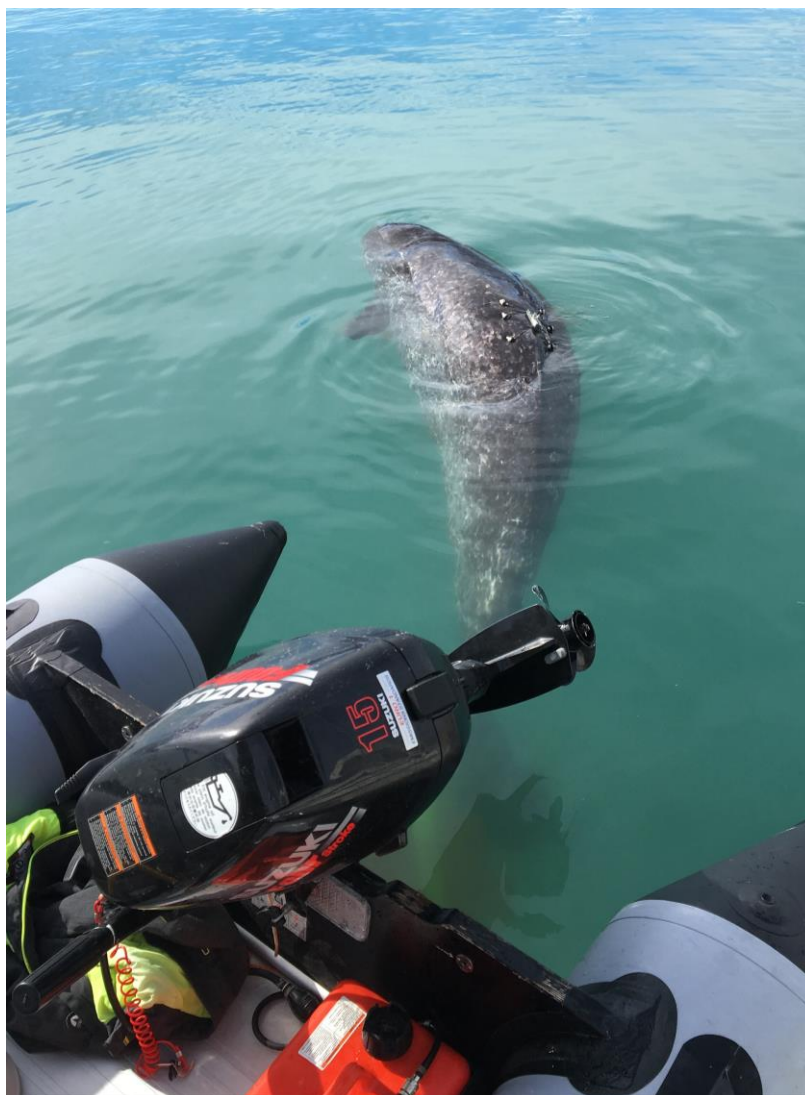

2. Twin Otter fly, der blev brugt til narhvalsoptællinger i Østgrønland, sommer 2016.

Foto: Fernando Ugarte.

Mærkning af en narhval i Kangerlussuaq

I forbindelse med undersøgelserne af narhvaler i Østgrønland blev der udført to forskellige mærkningsprojekter i samarbejde med fangere fra Tasiilaq og Ittoqqortoormiit. Det ene projekt handlede om mærkning af narhval i Kangerlussuaq – en fjord, der ligger midt imellem Tasiilaq og Ittoqqortoormiit. Projektet var lidt af et eksperiment, fordi Naturinstituttets forskere ikke tidligere har fanget hvaler i Kangerlussuaq, men det lykkedes at fange og mærke én narhval i området.

3. Den første og indtil nu eneste narhval mærket i Kangerlussuaq. Foto: Bolethe Egede.

- Det er sådan, at narhvalerne i Østgrønland er delt op i to bestande: Den ene bestand holder til i Scoresby Sund og bliver fanget af fangerne fra Ittoqqortoormiit; den anden holder til ved Tasiilaq, herunder Kangerlussuaq fjord, og fanges af fangerne fra Tasiilaq-området. Det er de to forskellige bestande, og vi har hidtil kun undersøgt Scoresby Sund-bestanden, så vi er interesseret i at vide mere om bestanden i Kangerlussuaq. Vi ved f.eks. ikke, hvor den vandrer hen om vinteren, og om den vandrer til de steder, hvor der er hellefisk og hellefiskefiskeri. Vi skal regne med mindst tre års undersøgelser af narhvalernes vandingsruter til og fra Kangerlussuaq-fjorden. Mærkningen af den ene narhval i Kangerlussuaq skete på baggrund af udtrykt interesse og dermed ekstra bevilling fra

daværende medlem af Naalakkersuisut, Mala Høy Kúko og hans daværende ressortområde, Departementet for Miljø og Natur, siger Mads Peter Heide-Jørgensen.

Kun én sæsons undersøgelse er ikke nok til at opsamle de vigtige data, biologerne skal bruge.

- Vi har sagt, at det ikke giver mening med kun ét års feltsæson, da det er en meget kompliceret operation, der kræver, at vi hen ad vejen undersøger en masse ting for at finde den rette metode. Det betyder, at vi er nødt til at gøre det et par gange til, før vi kan få det fulde udbytte. Én undersøgelse er heller ikke nok til at vise, hvordan en hel bestand vandrer. Der skal 5 -10 mærkninger til, før vi kan se et mere klart billede af vandringsmønstret. Så vi er klar til fortsætte et par år til i området, fastslår Mads Peter Heide-Jørgensen.

4. En fanger fra Ittoqqortoormiit (Hjelmer Hammeken) og en forsker fra GN befrier en narhval fra garnet før mærkningen. Foto: Carsten Egevang.

Mærkninger af narhvaler i Hjørnedalen

Det andet projekt handler om mærkninger af narhvaler i Scoresby Sund, hvor Naturinstituttet har en station i Hjørnedal, som ligger i bunden af Fønfjord, ca. 275 kilometer vest for Ittoqqortoormiit. Mads Peter Heide-Jørgensen:

- I de sidste otte år har vi mærket omkring 50 individer i Hjørnedalsområdet, og i år har vi yderligere mærket syv narhvaler. Så Hjørnedal er en ret vigtig lokalitet for os at arbejde ud fra, hvor vi i første omgang har undersøgt narhvalernes vandringsmønster, og hvor længe de er i fjordsystemet om sommeren. Det har vi så nu fået nogenlunde styr på. Dernæst har vi sat målere på dyrene, præcis som vi gjorde under vores seneste feltarbejde i området. Vi har brugt mavetemperaturmålere, der fortæller om, hvor ofte hvalerne spiser. Hver gang hvalen har spist, falder mavetemperaturen. Mavetemperaturmåleren er en kombination af en "pille", som hvalen tvinges til at sluge og en

tilhørende satellitsender, der monteres på hvalens ryg. Pillen sender et kodet signal om mave temperaturen til satellitsenderen, der så sender det videre til en computer i kontoret. Vi har også lydoptagere til at måle hvalernes "klik"-lyde, som de bruger, når de kommer tæt på et bytte under jagt, samt hjerterytmemålere, der fortæller om, hvor stressede dyrene bliver under forskellige påvirkninger, mens de dykker. Vi regner med at fortsætte disse undersøgelser i et par år til i Østgrønland.

5. Professor Mads Peter Heide-Jørgensen undersøger en satellit-sender før den monteres på narhvalens ryg. Foto: Carsten Egevang.

Hvad skal resultaterne bruges til?

Resultaterne fra optællingerne og mærkningerne i Østgrønland fremlægges forår i marts 2017 for den canadiske og grønlandske fælleskommission for bevaring og forvaltning af nar- og hvidhvalsbestanden (JCNB) og den Nordatlantiske kommission for havpattedyr (NAMMCO), der begge står for anbefalinger om fangstkvoter i Grønland.

- Det overordnede mål handler blandt andet om at finde ud af hvalernes følsomhed over for forstyrrelser. Hvor meget spiser de? Hvad spiser de og hvad med fødeoptagelsen? Der er i udenskærsområdet i Baffin Bugten opstået en konflikt mellem narhvaler og hellefiskefiskeriet om vinteren. Det er et område, hvor der er mange narhvaler - men, hvor der også foregår en del kommercielt fiskeri, som man gerne vil have udvidet i fremtiden. Så på et eller andet tidspunkt skal det vel vurderes, om der skal sættes på narhvaler eller fiskeri i området. Det gør, at det er vigtigt at finde ud af præcis, hvor meget narhvalerne spiser i det område, og hvad det betyder for hellefiskebestanden derude, slutter Mads Peter Heide-Jørgensen.

6. Positionsmåleren på narhvalens ryg sender data til en satellit, der informerer forskerne og fangerne på feltstationen om dens vandringsruter. Foto: Fernando Ugarte.